

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 16 mei 1979

1. Algemeen

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het uitvoerig verslag van de vaste Commissies voor Sociale Zaken, voor Justitie en voor Economische Zaken over bovengenoemd wetsontwerp. De vele vragen en opmerkingen getuigen o.i. van een diepgaande bezinning op de materie. Wij zullen trachten ze in het navolgende zo goed mogelijk te beantwoorden.

De leden van de fractie van het CDA menen dat onze voorstellen met betrekking tot de verzelfstandiging van de ondernemingsraad berusten op vrees voor het domineren van de bestuurder. Hoewel in de huidige situatie de bestuurder in vele gevallen inderdaad een dominerende invloed kan hebben in de ondernemingsraad, is dit toch niet ons voornaamste argument voor de verzelfstandiging van de ondernemingsraad. Door profilering van de ondernemingsraad als werknemersvertegenwoordiging hebben wij vooral het bij velen bestaande valse beeld willen wegnemen dat de ondernemingsraad optreedt als verlengstuk van de ondernemingsleiding. Wij zijn van oordeel dat dit beeld, dat met name kon ontstaan doordat de bestuurder als lid en voorzitter deel uitmaakt van de ondernemingsraad, een verdere ontplooiing van de ondernemingsraad als medezeggenschapsorgaan van de werknemers in de weg staat. Voorts hebben wij in de besluitvorming een duidelijke scheiding willen aanbrengen tussen de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de ondernemingsleiding en die van de vertegenwoordigers van de werknemers. Het past onzes inziens bij de groeiende mondigheid van de gekozen ondernemingsraadsleden dat zij zelf de volle verantwoordelijkheid dragen voor de door de ondernemingsraad uit te brengen adviezen en instemmingsbesluiten. Aan de andere kant verduidelijkt de nieuwe constructie ook de positie van de bestuurder. Doordat hij geen medeverantwoordelijkheid meer draagt voor de totstandkoming van de adviezen en instemmingsbesluiten van de ondernemingsraad, kan zijn inbreng in de uiteindelijke besluitvorming met betrekking tot de onderneming op zilverder wijze plaatsvinden.

De vrees van de leden van de fractie van het CDA dat door de verzelfstandiging van de ondernemingsraad het overleg zal versralen en verharderen delen wij niet. De kwaliteit van het overleg tussen de ondernemer en de vertegenwoordigers van de werknemers is o.i. niet afhankelijk van de omstan-

digheid of beide overlegpartners wel of niet samen in één orgaan zitting hebben. Belangrijk is wèl dat men elkaar in een positieve gezindheid weet te vinden. Naar ons oordeel zijn op den duur de kansen voor reëel overleg juist groter als de vertegenwoordigers van de werknemers op grond van een zelfstandige oordeelsvorming het gesprek met de ondernemer kunnen aangaan.

Verzelfstandiging van de ondernemingsraad als werknemersvertegenwoordiging brengt uiteraard met zich mee dat er een structuur moet zijn waarin overleg met de ondernemer kan plaatsvinden. Wij betreuren het dat de leden van de fractie van het CDA de gekozen overlegstructuur zo ingewikkeld vinden. Er is toch in wezen niets anders bepaald dan dat ondernemingsraad en ondernemer met elkaar bijeen komen als een van beide daarom verzoekt. Ten aanzien van deze vergadering zijn dan enkele procedureregels gegeven, waarvan men desgewenst bij onderlinge afspraak kan afwijken. Alleen met betrekking tot de uitoefening van het initiatiefrecht, de adviesbevoegdheid en het instemmingsrecht door de ondernemingsraad geldt dan ook nog de aanvullende bepaling dat hierover tenminste éénmaal overleg moet worden gepleegd en dat, als één van beide overlegpartners dit wenst, het besluit, het advies dan wel de beslissing omtrent instemming wordt meegedeeld in een overlegvergadering.

Naar aanleiding van de opmerking van de leden van de fractie van het CDA dat de bevoegdheden onduidelijk zijn, onder meer waar termen als «belangrijk» en «redelijk» worden gebruikt, merken wij op dat deze termen ook in de huidige wet voorkomen. Zij hebben – voor zover ons bekend – zelden aanleiding gegeven tot echte meningsverschillen tussen betrokkenen. Elders in deze memorie zullen wij aan de hand van enkele concrete vragen van leden van de fractie van de VVD nog wat nader op het gebruik van deze termen ingaan. Het systeem van de bevoegdheden achten wij overigens voldoende duidelijk. Kort gezegd regelt artikel 23 (leden 3 en 4) het initiatiefrecht van de ondernemingsraad, d.w.z. dat de ondernemingsraad aan de ondernemer voorstellen kan doen en standpunten kan kenbaar maken over aangelegenheden de onderneming betreffende; artikel 24 geeft de ondernemingsraad het recht tenminste tweemaal per jaar de algemene gang van zaken van de onderneming met de ondernemer te bespreken; artikel 25 regelt het adviesrecht van de ondernemingsraad over een aantal limitatief opgesomde belangrijke economische en bedrijfsorganisatorische beslissingen van de ondernemer, aangevuld met een beroepsrecht (artikel 26) tegen kennelijk onredelijke beslissingen; artikel 27 regelt het instemmingsrecht van de ondernemingsraad ten aanzien van bepaalde, omschreven regelingen in het kader van het sociaal beleid. Ten slotte – voorbijgaand aan de andersoortige bevoegdheden in de artikelen 28 en 29 – regelt artikel 30 het adviesrecht van de ondernemingsraad over besluiten van de ondernemer tot benoeming of ontslag van een bestuurder.

Wij kunnen de leden van de fractie van het CDA wel volgen als zij onze voorstellen tot verzelfstandiging van de ondernemingsraad zien als een formalisering van het in vele ondernemingen reeds goed functionerende vooroverleg der gekozen leden. Daarvoor de naam personeelsraad gebruiken zou, gelet op de samenstelling van de raad, op zich zelf niet onjuist zijn. Wij hebben echter de ingeburgerde naam ondernemingsraad willen behouden, mede om aan te geven dat de raad – ook al is hij van samenstelling veranderd – toch een ondernemingsorgaan blijft. Voor de onderneming als geheel is de inspraak van de personeelsvertegenwoordiging in de beleidsvorming immers van wezenlijke betekenis. De overlegvergadering is geen nieuw orgaan in de onderneming, maar ontmoetingspunt van ondernemingsraad en bestuurder. Daar kan de problematiek worden behandeld die alle bedrijfsgenoten aangaat en daar kunnen de belangen van werknemers en ondernemer worden besproken. Niet zelden overigens zullen deze belangen samengaan. Dan kan de overlegvergadering gestalte geven aan de verbondenheid en samenwerking der bedrijfsgenoten.

Bij de voorbereiding van het wetsontwerp en de wijzigingen daarin is kennis genomen van de enkele onderzoeken die op dit terrein zijn verricht. Geen van deze onderzoeken was echter zodanig opgezet dat daaruit de mening van ondernemingsraadsleden duidelijk kon blijken. Waarschijnlijk was dit ook niet goed mogelijk. Wel konden er bepaalde tendenzen worden gesignaleerd, die in relatie tot elkaar tot voorzichtige conclusies hebben geleid. Zo hebben de sociologen Hövels en Nas uit de resultaten van het door de leden van het CDA bedoelde onderzoek, dat is uitgevoerd door het Instituut voor Toegepaste Sociologie te Nijmegen, onder meer de conclusie getrokken «dat de verzelfstandiging van de ondernemingsraad als werknemersvertegenwoordiging ten opzichte van de ondernemingsleiding een eerste voorwaarde is voor de realisering van tenminste enige medezeggenschap van werknemers door middel van de ondernemingsraad» (Mens en Onderneming, mei 1978). Van groot belang achten wij de meningen van werknemers en ondernemers zoals deze doorklinken in de standpunten van de vakbeweging en de werkgeversorganisaties. Wij zijn het niet eens met het verwijt dat het advies van een SER-meerderheid (1975) door ons zou zijn genegeerd. Uit de memorie van toelichting op het wetsontwerp (blz. 18 t/m 20) blijkt duidelijk dat er een zorgvuldige weging heeft plaatsgevonden van de verschillende in het bedoelde SER-advies naar voren gebrachte meningen en dat er uiteindelijk een beleidskeuze heeft plaatsgevonden die gebaseerd was op duidelijk omschreven argumenten.

Het spijt ons dan ook dat de leden van de fractie van het CDA de gekozen oplossingen niet gelukkig achten. Wij hopen echter dat onze hier gegeven nadere toelichting hun eindoordeel in positieve zin zal kunnen beïnvloeden.

De leden van de fractie van het C.D.A. hebben voorts enkele vragen gesteld naar aanleiding van een publicatie in De Naamloze Vennootschap van juli-augustus 1978. Het komt ons voor dat in deze publicatie wel wat al te gemakkelijk tot conclusies is gekomen.

De leden van de fractie van het CDA hebben voorts enkele vragen begrip «onderneming», dient in de eerste plaats bepaald te worden door het kader van die wet. Zo is het heel goed verklaarbaar en ook gerechtvaardigd dat de term onderneming in de bepalingen met betrekking tot de jaarrekening in boek 2 B.W. gehanteerd wordt in de zin van bedrijfseconomische eenheid, aangezien de regeling van de inrichting en de publicatie van de jaarrekening tot uitgangspunt heeft de bescherming van de rechten van aandeelhouders en crediteuren. Met de Wet op de ondernemingsraden is echter beoogd de werknemers een bepaalde invloed te geven in de algemene besluitvorming, reden waarom het begrip «onderneming» hier gebruikt wordt in de betekenis van arbeidsorganisatie. Met betrekking tot wezenlijk samenhangende wetgeving achten wij het wenselijk dat daarin eenduidigheid van begrippen bestaat. Bij wetgeving met uiteenlopende strekking kan het streven naar onderlinge afstemming van de begrippen echter tot gedwongen constructies leiden en dus juist afbreuk doen aan de duidelijkheid van de bepalingen.

Bovengenoemde publicatie stelt verder dat het wetsontwerp geen rekening houdt met een samenloop van bevoegdheden van ondernemingsraad en vakbeweging en dat het van belang zou zijn hierover advies te vragen aan de SER. Wij willen er op wijzen dat naar onze mening de overheid in beginsel de vakbeweging niet moet gaan voorschrijven met welke zaken zij zich al dan niet heeft bezig te houden. In onze visie ligt het in de eerste plaats op de weg van de vakorganisaties en ondernemingsraad zelf om tot een zinvolle taakverdeling te komen. Globale aanwijzingen tot een dergelijke taakverdeling zijn overigens reeds gegeven in het SER-advies over taak, samenstelling en bevoegdheden van ondernemingsraden (1975), waarin de Raad onder meer het oordeel heeft uitgesproken dat aan de ondernemingsraad geen bevoegdheden moeten worden toegekend bij de totstandkoming of wijziging van primaire arbeidsvoorwaarden. Bij het opstellen van het wetsontwerp is met dit oordeel van de SER rekening gehouden door de bevoegdheden van de ondernemingsraad op het terrein van de arbeidsvoorwaarden te beper-

ken tot een instemmingsrecht ten aanzien van regelingen met betrekking tot de secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden. Teneinde samenloop te vermijden met activiteiten van de vakorganisaties in het kader van het afsluiten van c.a.o.'s is in het wetsontwerp voorts bepaald dat het instemmingsrecht van de ondernemingsraad vervalt indien en voorzover de betrokken aangelegenheid voor de onderneming reeds inhoudelijk geregeld is in een c.a.o. Aangezien middels deze bepaling de ondernemingsraad op dit terrein door de vakbeweging grotendeels buiten spel kan worden gezet, vertrouwen wij er op dat de vakbeweging hier de nodige terughoudendheid zal betrachten en tenminste de uitwerking van bij c.a.o. overeengekomen regelingen zal overlaten aan het overleg tussen ondernemingsraad en ondernemer.

Een ander aspect in de relatie tussen de ondernemingsraad en de vakorganisaties waarop wij in dit verband nog de aandacht zouden willen vestigen, betreft de rol van het z.g. vakbondswerk in de onderneming. Ook hierover heeft de SER reeds een advies uitgebracht (1977), dat thans nog onderwerp van beraad uitmaakt. Gelet op het bovenstaande achten wij het niet zinnig de SER opnieuw te vragen over deze materie te adviseren.

De leden van de fractie van de PvdA hebben gevraagd naar de verantwoordingsplicht van leden van de raad van commissarissen bij zgn. structuurvennootschappen in de relatie tot de ondernemingsraad. Wij zouden hierover het volgende willen opmerken. De ondernemingsraad heeft met betrekking tot de benoeming van deze commissarissen het recht van aanbeveling en bezwaar. De benoeming geschiedt echter door de raad van commissarissen zelf. Dit betekent dat een commissaris zich in de eerste plaats dient te verantwoorden tegenover deze raad, die dan ook het recht van schorsing heeft. Voorts kan de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam een commissaris ontslaan op verzoek van de vennootschap (vertegenwoordigd door de raad van commissarissen), alsmede op verzoek van de algemene vergadering van aandeelhouders of van de ondernemingsraad (boek 2 B.W., artikel 161 resp. 271). De ondernemingsraad kan op grond van artikel 16 van de Wet op de ondernemingsraden een commissaris uitnodigen tot het bijwonen van een vergadering van de ondernemingsraad, tijdens welke vergadering de leden van de ondernemingsraad aan de commissaris inlichtingen en adviezen kunnen vragen. Ook kan de ondernemingsraad een commissaris uitnodigen aanwezig te zijn bij een overlegvergadering (artikel 23a, zesde lid, van het wetsontwerp). Bij de halfjaarlijkse bespreking van de algemene gang van zaken van de onderneming (artikel 24, tweede lid, van het wetsontwerp) en bij de bespreking over een voorgenomen besluit van de ondernemer waarover de ondernemingsraad het recht heeft advies uit te brengen (artikel 25, vierde lid, van het wetsontwerp), dienen de commissarissen zelfs ongevraagd aanwezig te zijn. Naar onze mening heeft de ondernemingsraad bij de hier genoemde gelegenheden zeker de mogelijkheid zich een oordeel te vormen over het beleid van de commissarissen. Regeling van een formele verantwoordingsplicht van commissarissen tegenover de ondernemingsraad achten wij in de Wet op de ondernemingsraden niet op zijn plaats. Indien een zodanige verantwoordingsplicht wenselijk zou worden geoordeeld, zou deze ondergebracht dienen te worden in de in boek 2 B.W. opgenomen vennootschapswetgeving. Met betrekking tot dit punt wachten wij het op 20 juni 1978 door ons gevraagde advies van de SER af.

De leden van de fractie van de VVD hebben naar aanleiding van de kritiek op het wetsontwerp van de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden in zijn brief van 20 november 1978 aan de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, een nadere uiteenzetting gevraagd van de zienswijze van de Regering ten aanzien van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directie, de raad van commissarissen, de aandeelhoudersvergadering en de ondernemingsraad in hun onderling verband. Zij vragen in dit verband of er bij de uitbreiding van de bevoegdheden van de ondernemingsraad wel een voldoende afweging heeft plaatsgevonden van de be-

voegdheden van de ondernemingsraad met de bevoegdheden van de genoemde vennootschapsorganen.

Wij kunnen bevestigen dat dit inderdaad het geval is geweest. Het systeem van de wet is immers, dat de bevoegdheden van de ondernemingsraad worden toegekend ten opzichte van de ondernemer. Daarbij is in aanmerking genomen, dat de ondernemer wanneer hij een rechtspersoon is handelt door middel van verschillende organen, die ieder naar gelang van zijn bevoegdheden, al dan niet te zamen, op het ondernemingsgebeuren inwerken. Is de ondernemer een N.V. of een B.V. dan zijn het naar gelang van de concrete omstandigheden de directie, de raad van commissarissen of de aandeelhoudersvergadering, dan wel meerdere van deze organen te zamen, die bij hun besluiten met de bevoegdheden van de ondernemingsraad rekening moeten houden. Aan het bovenstaande doet niet af, dat het overleg over ondernemersbesluiten in alle gevallen gevoerd wordt door de bestuurder van de onderneming, die tevens orgaan van de ondernemer-rechtspersoon kan zijn, maar niet behoeft te zijn. Gaat het om besluiten ten aanzien waarvan de bestuurder niet het (enige) competente orgaan is, dan is hij te dien aanzien tussenpersoon tussen de ondernemingsraad en het (mede)bevoegde orgaan.

Uit het voorgaande volgt dat het ten aanzien van de bevoegdheden van de ondernemingsraad niet zozeer van belang is hoe de bevoegdheden van de ondernemer precies over diens verschillende organen verdeeld zijn. Men moet de bevoegdheden van de ondernemingsraad immers in hun totaliteit afwegen tegen het totaal van de bevoegdheden van de ondernemer. Dit is o.i. in het wetsontwerp op verantwoorde wijze gebeurd. Ook de samenstelling van de ondernemersorganen is daarbij in beginsel irrelevant. Dit geldt met name voor de raad van commissarissen. Indien zou worden besloten, aan de invloed van de ondernemingsraad op de samenstelling van de raad van commissarissen op een andere wijze gestalte te geven dan thans het geval is, zou dat immers nog geen invloed hebben op de wederzijdse bevoegdheden.

Deze leden hebben voorts gesteld dat het wetsontwerp in velerlei opzicht onduidelijk is, bij voorbeeld ten aanzien van de betekenis van de woorden «belangrijk» en «redelijk» in een aantal artikelen.

Het woord «belangrijk» komt reeds voor in artikel 25, eerste lid, onder c en d, van de huidige wet. Deze bepalingen zijn in artikel 25, eerste lid, van het wetsontwerp overgenomen onder de letters d en e. De betekenis van het woord «belangrijk» in deze bepalingen verandert daardoor niet: of een bepaald besluit al dan niet als «belangrijk» moet aangemerkt is gerelateerd aan de omvang en de aard van de activiteiten van de onderneming in zijn geheel. Een besluit dat voor de ene onderneming belangrijk is, behoeft dat dus voor de andere onderneming niet te zijn. In twijfelgevallen doet de ondernemer er verstandig aan zekerheidshalve toch het advies van de ondernemingsraad te vragen.

Nieuw is het begrip «belangrijk» in artikel 25, eerste lid, onder h en i, met betrekking tot investeringen en kredieten ten behoeve van de onderneming. Ook hier is de betekenis van het woord «belangrijk» afhankelijk van de omvang en de aard van de activiteiten van de onderneming. Niet alleen het bedrag van een investering of krediet bepaalt de belangrijkheid ervan, maar ook de produktiemiddelen waarin wordt geïnvesteerd of de zekerheden en voorwaarden die aan een bepaald krediet zijn verbonden. Investeringen en kredieten, waarvan het doen of aantrekken tot de normale bedrijfsuitoefening van een onderneming behoort en die dus vrijwel dagelijks voorkomen, vallen uiteraard niet onder het adviesrecht van de ondernemingsraad. Het gaat in deze bepalingen voorts om het doen van investeringen in bedrijfsmiddelen voor de onderneming zelf en om het aantrekken van kredieten ten behoeve van de eigen onderneming, en dan alleen nog om de voor de onderneming belangrijke zaken.

Bij de mondelinge behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer is over deze beide bepalingen vrij uitgebreid gesproken. Voor de interpreta-

tie van het begrip «belangrijke investering» verwijzen wij voorts naar de Handelingen van 20 september 1978 (Van Zeil op blz. 41 en Poppe op blz. 43) en de toelichting op amendement nr. 197, waarbij als voorbeelden van de hier bedoelde investeringen zijn genoemd:

- investeringen, die betrekking hebben op een belangrijke inkrimping, uitbreiding of andere wijziging van de werkzaamheden van de onderneming;
- belangrijke investeringen in gebouwen;
- belangrijke vervangingsinvesteringen.

Voor de betekenis van het begrip «belangrijk krediet» verwijzen wij voorts naar de Handelingen van 20 september 1978 (Poppe op blz. 43 en voorts de discussie op blz. 58 rechterkolom en blz. 59 linkerkolom). Het noemen van concrete voorbeelden achten wij niet wenselijk, omdat ook hier geldt dat wat in de ene situatie belangrijk is het in de andere niet behoeft te zijn en omdat dit tot ongewenste a contrario redeneringen zou kunnen leiden.

Wanneer de ondernemer in twijfelgevallen niet kiest voor de zekere weg om toch het advies van de ondernemingsraad te vragen, kan de ondernemingsraad op grond van artikel 36, vijfde lid, de bemiddeling van de bedrijfscommissie inroepen en wanneer dat niet tot resultaat leidt kan hij zich op grond van artikel 36, tweede lid, tweede volzin, tot de kantonrechter wenden. Het is dus uiteindelijk de kantonrechter, die – behoudens hoger beroep – beslist of de ondernemer over een bepaald door hem voorgenomen besluit het advies van de ondernemingsraad moet inwinnen.

Voor de betekenis van de woorden «voorzieningen die de ondernemingsraad voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft» in artikel 17, eerste lid, verwijzen wij naar de uitvoerige toelichting op deze bepaling in de memorie van toelichting (blzz. 32 en 33). Bij verschil van mening over de uitleg van deze bepaling kan de beslissing van de bedrijfscommissie worden ingeroepen. Zo nodig kan de naleving van deze bepaling worden afgedwongen door middel van een procedure bij de kantonrechter op grond van artikel 36, tweede lid, tweede volzin.

De woorden «bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen» in artikel 26, vierde lid, hebben een bepaalde juridische betekenis; zij hebben betrekking op de marginale toetsing van een besluit van de ondernemer als bedoeld in artikel 25, vijfde lid, door de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam. De ondernemer moet bij het nemen van deze besluiten alle relevante belangen tegen elkaar afwegen. Wanneer de ondernemingsraad van oordeel is, dat de ondernemer dat onvoldoende heeft gedaan en daardoor tot een besluit is gekomen waartoe hij in redelijkheid niet had kunnen komen, kan de ondernemingsraad op die grond tegen het besluit van de ondernemer beroep instellen bij de ondernemingskamer. Deze beslist uiteindelijk, behoudens beroep in cassatie.

De woorden «alle inlichtingen en gegevens die de ondernemingsraad voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft» in artikel 31, eerste lid, hebben betrekking op de door de ondernemingsraad gevraagde informatie. Zij staan ook in het huidige artikel 30, eerste lid. De kern van deze bepaling vormen de woorden «voor de vervulling van zijn taak». Daarmee wordt geduid op de uitoefening van de bevoegdheden van de ondernemingsraad, zoals deze in de wet zijn vermeld (zie: artikelen 23, 24, 25, 27, 28, 29 en 30 en eventueel 32 en 32a). Met name wijzen wij in dit verband op de bevoegdheden, genoemd in artikel 23, derde en vierde lid: het doen van voorstellen omtrent alle aangelegenheden, de onderneming betreffende. Ook daartoe moet de ondernemer dus desgevraagd inlichtingen en gegevens verstrekken.

Het woord «redelijkerwijze» betekent, dat de ondernemer alle inlichtingen en gegevens moet verstrekken, die een redelijk denkend mens nodig zou kunnen oordelen. Het betekent echter ook, dat hij niet aan onredelijke verzoeken behoeft te voldoen. Wanneer de ondernemer tegen het verstrekken van bepaalde inlichtingen of gegevens bezwaar heeft, kan de onderne-

mingsraad zich ter zake tot de bedrijfscommissie wenden. Van de beslissing van de bedrijfscommissie is op grond van artikel 44, eerste lid, beroep op de Minister van Sociale Zaken mogelijk.

Ter toelichting op artikel 1, vierde lid, kunnen wij de leden van de fractie van de PPR meedelen dat onder de werking van deze bepaling onder meer kunnen vallen: ingeleende werknemers, uitzendkrachten, onbetaalde vrijwilligers, free-lance medewerkers, artsen-specialisten, alsmede bijvoorbeeld personeelsleden van een universiteit die werk verrichten binnen een niet-universitair instituut waarop de Wet op de ondernemingsraden van toepassing is.

Het lid van de fractie van het GPV heeft erop gewezen dat in vrijwel alle grote ondernemingen de directeur ook werknemer is. Toch kunnen wij het niet discriminerend voor de directeur vinden dat hij in het wetsontwerp van het lidmaatschap van de ondernemingsraad wordt uitgesloten. Onder de huidige wet berust het ondernemingsraadlidmaatschap van de directeur – althans als hij tevens bestuurder is – namelijk niet op het feit dat hij werknemer is (hij wordt immers door de wetsfictie in artikel 1, derde lid, geacht niet te behoren tot de in de onderneming werkzame personen), maar op de omstandigheid dat hij in het overleg de ondernemer vertegenwoordigt. Deze reden voor zijn lidmaatschap is door de nieuwe regeling van het overleg komen te vervallen.

2. De instelling van ondernemingsraden

Indien de leden van de fractie van het CDA met hun vraag de bedoeling hebben gehad te informeren naar het ministerieel ontheffingsbeleid met betrekking tot door of mede door publiekrechtelijke lichamen in het leven geroepen of gesubsidieerde rechtspersonen, kan worden meegedeeld dat, op grond van artikel 5, tweede lid, van de wet, sinds 1971 voor negen ondernemingen ontheffing is verleend, in de meeste gevallen wegens het in de desbetreffende ondernemingen werkzaam zijn van een belangrijke groep personeel waarvoor op grond van de Ambtenarenwet 1929 overleg is voorgescreven en ook feitelijk plaatsvindt.

3. Samenstelling en werkwijze van de ondernemingsraden

Plaatsvervangende leden

De mogelijkheid tot het doen verkiezen van plaatsvervangende ondernemingsraadleden is door de Tweede Kamer bij amendement in het wetsontwerp aangebracht. Daarbij is door de indieners van dit amendement met nadruk betoogd dat het gebruik van deze mogelijkheid beperkt moet blijven tot bijzondere gevallen, die dan zeer goed gemotiveerd moeten zijn. De leden van de fracties van het CDA en van de VVD zouden aan deze bepaling de uitleg willen geven dat men in geval van toepassing niet verplicht is voor alle leden van de ondernemingsraad plaatsvervangende leden te kiezen. Wij achten deze uitleg niet in strijd met de tekst van de wetsbepaling, mits door de bedrijfscommissie precies vastgesteld wordt voor welke leden van de ondernemingsraad op grond van hun functie in de onderneming een plaatsvervanger kan worden gekozen. Daarbij menen wij dat het in overeenstemming met de bedoeling van deze wetsbepaling is dat de plaatsvervanger zoveel mogelijk een gelijke functie heeft (of tot dezelfde functiegroep behoort) als het lid van de ondernemingsraad dat hij vervangt. Voorts eist onzes inziens een goede toepassing van deze wetsbepaling dat een systeem van vaste plaatsvervangers wordt gehanteerd, bijvoorbeeld door op de kandidatenlijst kandidaat en plaatsvervanger één plaats te geven (systeem van dubbeltallen). Verkiezing van de kandidaat betekent dan tevens verkiezing van zijn plaatsvervanger. Dit systeem houdt dus in dat het lid van de ondernemings-

raad bij afwezigheid alleen vervangen kan worden door zijn eigen plaatsvervanger.

Voor een nadere precisering van het begrip «werkzaam» in artikel 6, tweede en derde lid, kunnen wij de leden van de fractie van de PvdA verwijzen naar artikel 1, tweede lid. Hieruit blijkt dat de betrokken personen in de onderneming werkzaam moeten zijn geweest uit hoofde van een met de betrokken ondernemer gesloten arbeidsovereenkomst. Dit houdt in dat het begrip «werkzaam» niet van toepassing is op free lance-medewerkers en uitzendkrachten. Om deze personen onder de werking van het begrip «werkzaam» te brengen is een besluit nodig van de bedrijfscommissie op grond van artikel 1, vierde lid. Bij de beoordeling of deze personen voldoen aan het gestelde in artikel 6, tweede en derde lid, dient de tijd gedurende welke zij arbeid in de onderneming hebben verricht, mede in aanmerking te worden genomen. Part-time medewerkers, die een arbeidscontract met de betrokken ondernemer hebben gesloten, hebben voor de toepassing van het begrip «werkzaam» dezelfde positie als full-time medewerkers.

Aftreden

Wij zijn het eens met de leden van de fractie van het CDA en van de VVD dat ondernemingsraden die volgens een rooster willen aftreden, dit dienen te regelen in het reglement. In dit verband vestigen wij er de aandacht op dat de Commissie Ondernemingsraden van de SER op initiatief van de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties en in samenwerking met het Ministerie van Sociale Zaken een voorbeeld-reglement zal publiceren waarin ook aan het aftreden volgens rooster aandacht wordt besteed.

Het bepaalde in artikel 12, eerste lid, achten wij niet in strijd met het bepaalde in artikel 31, tweede lid, maar wel hebben de leden van de fractie van de VVD gelijk dat, bij aftreden van de ondernemingsraad volgens rooster, artikel 31, tweede lid, een nadere interpretatie behoeft in die zin dat de ondernemer ook verplicht is de bedoelde schriftelijke gegevens te verstrekken wanneer een nieuwe zittingsperiode in gaat voor een deel van de leden van de ondernemingsraad.

Reglement

Bij de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer is met betrekking tot een verantwoordingsplicht van de ondernemingsraad een amendement ingediend dat beoogde in het reglement hieromtrent een bepaalde regeling neer te leggen. De Kamer heeft dit amendement echter niet aangenomen. Wij vinden het een goede zaak als leden van de ondernemingsraad zich periodiek verantwoorden tegenover de werknemers die zij vertegenwoordigen. De wijze waarop dit kan gebeuren hebben wij echter willen overlaten aan het vrije inzicht van de leden van de ondernemingsraad en de in de onderneming werkzame personen, zodat vormen gevonden kunnen worden die aangepast zijn aan de aard en structuur van de onderneming. Om deze reden hebben wij er ook van afgezien de ondernemer te verplichten het personeel ten behoeve van het contact met de ondernemingsraad bepaalde mogelijkheden te bieden. Naar onze mening kunnen ondernemingsraad en ondernemer hierover beter in onderling overleg afspraken maken die meer op de specifieke situatie van de onderneming zijn toegesneden. Indien deze afspraken zijn gemaakt, kan de ondernemingsraad deze regeling, voor zover deze de ondernemingsraad bindt, in zijn reglement opnemen. Wij willen de leden van de fractie van de PvdA er overigens op wijzen dat de wet de ondernemer wél verplicht om de ondernemingsraad en de leden van de ondernemingsraad de nodige faciliteiten te verlenen (zie artikel 17, eerste lid, en artikel 18, eerste lid) om hun taak, ook met betrekking tot het contact met de werknemers, naar behoren uit te oefenen.

De leden van de fractie van de VVD hebben zich afgevraagd hoe de uitspraak van de Minister van Sociale Zaken in de Tweede Kamer, dat er voor de leden van de ondernemingsraad geen plicht bestaat tot het houden van ondernemingsraadvergaderingen, te rijmen valt met het bepaalde in artikel 14, tweede lid, onder a. Wij kunnen hier geen tegenspraak in bespeuren. Artikel 14, tweede lid, onder a, beoogt juist dat de ondernemingsraad zèlf vaststelt wanneer hij in vergadering bijeenkomt. Men kan bijvoorbeeld bepalen dat men alleen bijeenkomt voor het overleg met de ondernemer als bedoeld in artikel 23. In het algemeen zouden wij een dergelijke bepaling niet willen aanbevelen. Maar de mogelijkheid daartoe bestaat. Nu in het wetsontwerp de ondernemingsraad alleen nog uit vertegenwoordigers van de werknemers bestaat, is er uiteraard geen behoefte meer aan het zgn. vooroverleg van de gekozen leden. In artikel 18 is de term «gezamenlijk beraad» dan ook vervangen door «onderling beraad» waarmee, zoals de leden van de fractie van de VVD terecht hebben opgemerkt, bedoeld is dat een deel van de leden van de ondernemingsraad onderling overleg kan voeren.

Met betrekking tot de desbetreffende vraag van de leden van de fractie van de PvdA merken wij op het niet verstandig te vinden het aantal vergaderingen van de ondernemingsraad en de tijdstippen waarop de vergaderingen zouden moeten plaatsvinden in het reglement vast te leggen, omdat dit een adequaat reageren van de ondernemingsraad in bepaalde bedrijfssituaties te zeer zou belemmeren.

Ad hoc-commissies

Ten aanzien van het instellen van commissies door de ondernemingsraad – waaronder ad hoc-commissies – wijzen wij de leden van de fractie van het CDA erop, dat noch de ondernemingsraad, noch de ondernemer een ondernemingsfunctionaris kan verplichten in een dergelijke commissie zitting te nemen. De ondernemingsraad kan een in de onderneming werkzame persoon, welke functie hij ook bekleedt, slechts verzoeken tot de commissie toe te treden. Betrokkene zal zelf moeten instemmen en vervolgens dient aan de ondernemer hierover mededeling te worden gedaan.

Bijwoning door deskundigen en anderen

De leden van de fractie van de PvdA hebben opgemerkt, dat in artikel 16 geen onderscheid wordt gemaakt tussen interne en externe deskundigen. Bij raadpleging van interne deskundigen door de ondernemingsraad zou de ondernemer – naar hun mening – de mogelijkheid hebben om informatie te sturen of zelfs te blokkeren. Deze vraagstelling gaat er naar ons oordeel min of meer van uit, dat het raadplegen van een interne deskundige op grond van artikel 16 tot doel zou hebben om informatie van de ondernemer te verkrijgen. Daarop heeft echter de bepaling van artikel 31, eerste lid, betrekking. Informatie moet op grond van dit artikel nl. door of via de ondernemer verstrekt worden. Bij het raadplegen van een deskundige op grond van artikel 16 gaat het dus niet om het verkrijgen van informatie van de ondernemer, maar om het ontvangen van een deskundige uiteenzetting of toelichting, bij voorbeeld in verband met reeds verstrekte informatie. Daarom moeten aan deskundigen ook de stukken die zij behoeven worden verstrekt (artikel 16, tweede lid). De deskundige zelf behoeft geen stukken te verstrekken. Wij zien derhalve geen reden voor de vrees dat de ondernemer de van een interne deskundige gevraagde informatie zou kunnen sturen of blokkeren. Denkbaar is nog wèl, dat een ondernemer een interne deskundige zou verbieden om in de ondernemingsraad te verschijnen, maar dit zou beschouwd kunnen worden als een belemmering van het functioneren van de ondernemingsraad. Het lijkt bovendien ook niet verstandig, omdat de ondernemingsraad in dat geval wel een externe deskundige zal willen uitnodigen, hetgeen extra kosten voor de ondernemer met zich meebrengt. De ondernemingsraad behoeft

zich ons inziens dan ook op dit punt niet in een minderheidspositie geplaatst te voelen.

Wanneer de ondernemer bij de bedrijfscommissie bezwaar heeft gemaakt tegen de kosten van het raadplegen van een externe deskundige door de ondernemingsraad, behoort hij naar onze mening zijn beslissing uit te stellen tot de bedrijfscommissie uitspraak heeft gedaan en de ondernemingsraad, bij een voor deze raad positieve beslissing, de deskundige heeft kunnen raadplegen. De ondernemingsraad kan overigens altijd gebruik maken van de regeling in artikel 23a, zesde lid (het raadplegen van een deskundige in de overlegvergadering). Ook dan berust de beslissing bij de bedrijfscommissie, maar als de bedrijfscommissie het bezwaar van de ondernemer tegen de deskundige verwerpt, dient de aangelegenheid zo spoedig mogelijk opnieuw in het overleg te worden behandeld in tegenwoordigheid van de deskundige. Wij vinden het niet op onze weg liggen om de bedrijfscommissie termijnen te stellen in de afhandeling van zaken, maar laten dit graag over aan de SER die ingevolge artikel 39, eerste lid, bij verordening nadere regelen kan geven omtrent de samenstelling en werkwijze van de bedrijfscommissies. In de thans geldende verordening, die dateert van 19 maart 1971, zijn de bedrijfscommissies met betrekking tot het nemen van een beslissing als bedoeld in onder meer artikel 16 van de wet, gebonden aan een termijn van 30 dagen. Wij wijzen de leden van de fractie van de PvdA erop dat aan de SER op 15 december 1978 advies gevraagd is over taak, samenstelling, werkwijze en financiering van de bedrijfscommissies, bij welke gelegenheid ook verzocht is in bovenvermelde verordening aanvullende regels op te nemen die een goede procesgang moeten verzekeren bij de behandeling van geschillen.

De mening van de leden van de CDA-fractie, dat de ondernemingsraad een interne deskundige alleen zal kunnen uitnodigen via een desbetreffend aan de ondernemer gericht verzoek, delen wij niet. De betrokken ondernemingsdeskundige zal zelf akkoord moeten gaan. Evenals de leden van de fractie van het CDA vinden wij het evenwel passend dat de ondernemingsleiding van de uitnodiging op de hoogte wordt gebracht, zeker als de raadpleging in werktijd plaatsvindt.

Wij zien niet in dat – zoals de leden van de fractie van de VVD stellen – de mogelijkheid voor de ondernemingsraad om commissarissen uit te nodigen en met hen te spreken buiten aanwezigheid van de bestuurder, in het algemeen een ongewenste situatie zou zijn die voor het goed functioneren van de onderneming zelfs gevaar zou kunnen opleveren. Integendeel, wij achten een regelmatig contact tussen ondernemingsraad en commissarissen een zinvolle aangelegenheid, die zowel het functioneren van de ondernemingsraad als het inzicht van de commissarissen in de gang van zaken in de onderneming ten goede kan komen. Uiteraard kan de betrokken commissaris evenals de ondernemingsraad de bestuurder over het te voeren of gevoerde gesprek inlichten.

Faciliteiten

Wij kunnen het met de leden van de fractie van het CDA eens zijn dat alleen de ondernemingsleiding ondernemingsfunctionarissen kan verplichten informatie over aangelegenheden die de onderneming betreffen aan de ondernemingsraad te verstrekken. Dat berust op artikel 31 van de wet.

Raadpleging van een ondernemingsfunctionaris op grond van artikel 18, eerste lid, heeft echter niet tot doel om informatie over de aangelegenheden van de onderneming te verkrijgen. De raadpleging van in de onderneming werkzame personen strekt er slechts toe om *individuele* ondernemingsraad-leden in de gelegenheid te stellen de persoonlijke bevindingen en opvattingen van een in de onderneming werkzame persoon over een bepaalde zaak te vernemen. Deze persoonlijke bevindingen en opvattingen kan de betrok-

kene aan een lid van de ondernemingsraad of aan een lid van een commissie van de ondernemingsraad meedelen zonder tussenkomst van de ondernemer. Hij kan er echter niet toe worden verplicht. Het gaat immers om informatie in de zin van artikel 31, eerste lid. Voor zover de bedoelde persoonlijke bevindingen en opvattingen het karakter zouden hebben van een deskundigenadvies dat van belang is voor de gehele ondernemingsraad, dient de weg van artikel 16 bewandeld te worden.

De in artikel 18, derde lid, genoemde minima vormen een redelijk gemiddelde van wat in de praktijk gebruikelijk is. Wij kunnen ons dan ook niet aansluiten bij de mening van de leden van de fractie van de VVD dat deze minima aan de hoge kant zijn. Natuurlijk gaat er van de in de wet genoemde minima een zekere voorbeeldwerking uit waardoor het overleg dat de ondernemer over deze te verlenen faciliteiten met de ondernemingsraad dient te voeren, kan worden beïnvloed. Wij vinden dit echter niet zo erg, omdat het toekennen van faciliteiten nog niet betekent dat hiervan onder alle omstandigheden volledig gebruik zal worden gemaakt.

Geheimhoudingsplicht

De leden van de fractie van de PvdA hebben gevraagd hoe van «derden» c.q. de in artikel 20, vierde lid, bedoelde personen de naleving van hun geheimhoudingsplicht op grond van deze bepaling kan worden gevorderd. Blijkens de toelichting bij hun vraag gaan deze leden ervan uit, dat van een aan de leden van de ondernemingsraad opgelegde geheimhoudingsplicht door de ondernemer de naleving kan worden gevorderd door middel van een kantongerechtsprocedure op grond van artikel 36, tweede lid. Dat is echter niet het geval, omdat een geheimhoudingsplicht een verplichting is van de individuele leden van de ondernemingsraad. Volgens de wet zijn, naast verschillende procedures tegen de ondernemer, twee procedures mogelijk tegen de ondernemingsraad in zijn geheel (artikel 36, eerste lid; en 36, tweede lid, tweede volzin). De wet kent echter geen procedure tegen individuele ondernemingsraadleden en ook geen procedure tegen commissies van de ondernemingsraad of leden daarvan of tegen door de ondernemingsraad geraadpleegde derden. Naleving van de geheimhoudingsplicht kan derhalve op grond van de Wet op de ondernemingsraden – van welke persoon dan ook – niet gevorderd worden. Op schending van een geheimhoudingsplicht staan in het algemeen de strafrechtelijke sancties van de artikelen 272 en 273 van het Wetboek van Strafrecht. Overtreding van de geheimhoudingsplicht kan voorts een onrechtmatige daad jegens de ondernemer opleveren.

Wanneer er een voornemen bestaat tot schending van een geheimhoudingsplicht – bijvoorbeeld wanneer een of meer ondernemingsraadleden dreigen om «geheime» informatie openbaar te maken – kan de ondernemer onzes inziens in een kort geding een verbod van publikatie vragen. Hetzelfde is onzes inziens mogelijk, wanneer commissieleden of derden met publikatie dreigen. De Wet op de ondernemingsraden voorziet niet in een mogelijkheid om een onredelijk opgelegde geheimhoudingsplicht te corrigeren. Mede gezien het feit dat in het wetsontwerp de bevoegdheid tot het opleggen van geheimhouding door bepaalde regels is ingeperkt, verwachten wij dat er in de praktijk op redelijke wijze gebruik van zal worden gemaakt.

Bescherming ondernemingsraden

Personen, die regelmatig in een onderneming arbeid verrichten zonder met de betrokken ondernemer een arbeidsovereenkomst te hebben gesloten en die door een besluit van de bedrijfscommissie als bedoeld in artikel 1, vierde lid, voor de toepassing van het bij of krachtens deze wet bepaalde geacht worden in de betrokken onderneming werkzaam te zijn, genieten in die onderneming niet de ontslagbescherming van artikel 21, tweede en derde lid. Zij hebben immers geen arbeidsovereenkomst met de betrokken ondernemer en kunnen dus niet door hem ontslagen worden. Indien zij een

arbeidsovereenkomst hebben gesloten met een andere ondernemer, rusten op die andere ondernemer ten opzichte van hen niet de verplichtingen van de Wet op de ondernemingsraden, omdat zij geen ondernemingsraadlid zijn in een door die andere ondernemer in stand gehouden onderneming. Zij genieten dus van hun werkgever niet de extra rechtsbescherming van artikel 21 van de Wet op de ondernemingsraden, maar alleen de normale rechtsbescherming op grond van de arbeidsovereenkomst.

Naar onze mening genieten deze personen in de onderneming waar zij in de ondernemingsraad of in een commissie van die raad zitting hebben of hadden, of waar zij op de kandidatenlijst staan of stonden, echter wél de bescherming van artikel 21, eerste lid. Ook zij mogen derhalve door de ondernemer uit hoofde van hun kandidaatstelling of hun lidmaatschap van de ondernemingsraad of van een commissie van die raad niet worden benadeeld in hun positie in de onderneming. De werking van deze bepaling is ruimer dan de ontslagbescherming en is onzes inziens niet beperkt tot de personen die met de betrokken ondernemer een arbeidsovereenkomst hebben gesloten.

De bescherming van de leden van de ondernemingsraad en de andere personen, genoemd in artikel 21, eerste lid, tegen benadeling in hun positie in de onderneming, bijvoorbeeld met betrekking tot promotie en verdeling van werk, kan door de ondernemingsraad en door de betrokkene worden afdwongen via artikel 36, derde lid, van de wet. Naar onze mening is het echter ook mogelijk dat over deze zaken met de ondernemer tijdig nadere afspraken worden gemaakt.

De kosten

De leden van de fractie van de PvdA hebben zich afgevraagd of de ondernemingsraadleden hoofdelijk aansprakelijk zijn voor kosten die niet door de ondernemer gedragen behoeven te worden. In het algemeen zal dit niet het geval zijn. Financieel aansprakelijk is nl. alleen degene die de overeenkomst met bijvoorbeeld de deskundige of de advocaat sluit. Indien echter meerdere of alle leden van de ondernemingsraad de overeenkomst gezamenlijk aangaan, zijn zij wel hoofdelijk aansprakelijk. Degene die door de ondernemingsraad als deskundige of als raadsman voor het voeren van een rechtsgeding wordt geraadpleegd en die voor zijn bijstand aan de ondernemingsraad kosten in rekening wil brengen, zal de leden van de ondernemingsraad die zijn bijstand inroepen, op hun individuele aansprakelijkheid dienen te wijzen en hun voorts dienen te wijzen op de wegen om aan deze individuele aansprakelijkheid te ontkomen (door de ondernemer te verzoeken deze kosten te dragen of, wanneer de ondernemer daartoe niet bereid zou zijn, door de bedrijfscommissie in te schakelen, dan wel kosteloze rechtsbijstand aan te vragen).

4. Het overleg met de ondernemingsraad

Algemeen

Natuurlijk kan het overleg tussen de ondernemingsraad en de ondernemer in de praktijk door allerlei oorzaken verstoord worden.

Een van de oorzaken kan zijn het feit dat de directeur regelmatig zonder nader overleg of beraad negatief reageert op voorstellen van de ondernemingsraad, zoals de leden van de PvdA hebben opgemerkt. Wij menen echter niet dat de bepalingen van het wetsontwerp een dergelijk optreden van de bestuurder gemakkelijk maken en wij wijzen in dit verband met name op de procedure in artikel 23, vierde lid.

De bepaling dat wanneer de ondernemingsraad dit wenst, het besluit van de ondernemer kenbaar wordt gemaakt in een overlegvergadering, schept de gelegenheid tot het vragen en geven van een nadere toelichting hoe en waarom hij tot het besluit is gekomen. Dat kan overigens ook voor de bestuurder en de aanwezige commissarissen een nuttige zaak zijn.

Wij achten de bepalingen dat de ondernemer ten aanzien van adviezen en besluiten van de ondernemingsraad kan verlangen dat deze in een overlegvergadering worden uitgebracht dan wel kenbaar gemaakt, geen verslechtering van de positie van de ondernemingsraad. Deze bepalingen kunnen gezien worden als een erkenning van het feit dat de ondernemer de inbreng van de ondernemingsraad nodig heeft in zijn beleid en besluitvorming. Het kan verder ook voor de ondernemingsraad een nuttige zaak zijn, wanneer hij in staat is een mondelinge toelichting te geven op een advies of een besluit. Uiteraard is het niet de bedoeling dat de betrokken zaak weer een discussiepunt wordt. Maar anderzijds behoeft de wetgever natuurlijk niet te verbieden, dat de ondernemingsraad een advies of een besluit in heroverweging neemt, wanneer het gesprek daartoe leidt. Datzelfde kan de ondernemer doen, wanneer een besluit van hem aan de orde is in een vergadering als bedoeld in artikel 23, vierde lid.

De leden van de fractie van de PvdA hebben voorts gevraagd naar wat bepaald is aangaande publiciteit in en buiten de onderneming in geval van een conflictsituatie tussen ondernemingsraad en ondernemer. Wij menen dat de ondernemingsraad in deze situaties niet gebonden is door andere dan de normale regels, te weten datgene wat omtrent verslaggeving en openbaarmaking is vastgelegd in het reglement (artikel 14, tweede lid), datgene wat met de ondernemer is afgesproken omtrent de verslaggeving en openbaarmaking van de overlegvergadering (artikel 23a, vijfde lid) en voorts een eventueel bestaande geheimhoudingsplicht (artikel 20).

De overlegvergadering

De bij de leden van de fracties van het CDA en van de VVD gerezen vraag of er twee reglementen zijn die de gang van zaken in de overlegvergadering beheersen, moeten wij ontkennend beantwoorden. In artikel 23a is bepaald dat ondernemer en ondernemingsraad gezamenlijk afspraken kunnen maken voor de gang van zaken bij de overlegvergadering. Komt men niet tot overeenstemming dan geldt ten aanzien van het voorzitterschap en het secretariaat de wettelijke regeling, terwijl met betrekking tot de overige punten de bedrijfscommissie beslist. De eerste volzin van het eerste lid van artikel 23a beoogt slechts te voorkomen dat een overlegvergadering van de bestuurder met de ondernemingsraad doorgang vindt als het voor een ondernemingsraadvergadering vereiste aantal leden van die raad niet aanwezig is. Verder heeft deze bepaling betekenis als de ondernemingsraad in de overlegvergadering tot stemming overgaat (zie artikel 23b, eerste lid). Uiteraard is de bepaling ook van toepassing indien de ondernemingsraad met de ondernemer bijeen wil komen (op grond van artikel 23, eerste lid).

De leden van de fractie van de VVD hebben gevraagd naar de reikwijdte van het begrip «aangelegenheden de onderneming betreffende» in artikel 23, derde en vierde lid. Inderdaad dient het begrip zo ruim mogelijk te worden geïnterpreteerd en zeker niet beperkt te worden tot aangelegenheden die sociale consequenties hebben. Ook financiële, economische en organisatorische zaken kunnen aan de orde gesteld worden. De enige beperking ligt in het feit dat er verband moet bestaan met de onderneming. En voorts geldt een uitzondering voor een aan de ondernemer opgedragen publiekrechtelijke taak, zoals geformuleerd in de laatste volzin van artikel 23, derde lid.

Een beroepsmogelijkheid tegen beslissingen van de ondernemer op voorstellen van de ondernemingsraad in het kader van artikel 23, vierde lid, zal onzes inziens niet wezenlijk bijdragen tot het zelfstandig en initiërend functioneren van de ondernemingsraad. De consequenties van een dergelijke regeling zijn bovendien in het geheel niet te overzien. Bedacht dient te worden dat het beroepsrecht, zoals dat is geregeld in artikel 26, slechts van toepassing is op een beperkt aantal belangrijke, in artikel 25 limitatief omschreven beslissingen. Hoe de uitwerking hiervan in de praktijk zal zijn, is nog de

vraag. Wij hebben het dan ook onverantwoord geacht daarnaast eveneens een beroepsmogelijkheid open te stellen tegen de in artikel 23, vierde lid, bedoelde beslissingen van de ondernemer, die immers betrekking kunnen hebben op *alle* aangelegenheden de onderneming betreffende. De Tweede Kamer heeft een amendement dat beoogde een dergelijk beroepsrecht in te voeren, onzes inziens dan ook terecht verworpen.

De leden van de fractie van de PvdA hebben gewezen op de door de heer Van Zeil in de Tweede Kamer gegeven uitleg van amendement 187, zoals opgenomen in de Handelingen van 20 september 1978 (blz. 38). Met deze uitleg hebben wij ons inderdaad verenigd.

De door de leden van de fractie van de VVD geschetste situatie ten aanzien van de bevoegdheden van de ondernemingsraden die ingesteld zijn voor onderdelen van een onderneming, vinden wij zeker aanvaardbaar. Wij ontkennen niet dat er in dergelijke situaties problemen kunnen ontstaan, maar die zijn vergelijkbaar met de vraagstukken die zich voordien bij het functioneren van meerdere ondernemingsraden in concern-verband. Vraagstukken overigens waarvoor in de praktijk echt wel oplossingen worden gevonden. Artikel 24, tweede lid, is in de door bovengenoemde leden bedoelde situatie eveneens volledig van toepassing. Dit houdt in dat de verschijnplicht rust op de commissarissen van de vennootschap die de onderneming in stand houdt en niet op de hiërarchische chef van de bestuurder. Bij een dochtervennootschap rust de verplichting tot het bijwonen van een overlegvergadering op de bestuurders van de moedervennootschap. Wij hebben dit voorgesteld omdat in de praktijk deze bestuurders veelal een grotere zeggenschap hebben in het door de dochtervennootschap gevoerde beleid dan de commissarissen van de dochtervennootschap. Vaak heeft de dochtervennootschap trouwens niet eens een raad van commissarissen. Indien de moedermaatschappij in het buitenland is gevestigd, kunnen de bestuurders niet gedwongen worden te verschijnen. In dat geval verwachten wij dat men een Nederlandse vertegenwoordiger aanwijst, bij voorbeeld een van de commissarissen van de dochtervennootschap, als die er zijn.

De leden van de fractie van het CDA hebben een uitvoerige beschouwing gehouden over de verschijnplicht van de bestuurders van moedervennootschappen in overlegvergaderingen met ondernemingsraden van dochtervennootschappen, zoals geregeld in artikel 24, tweede en derde lid, en artikel 25, vierde lid. Een belangrijk punt hierbij is de belasting van deze functionarissen uit hoofde van deze laatste bepaling. Hoewel de lijst van adviesaangelegenheden in artikel 25, eerste lid, tengevolge van in de Tweede Kamer aangenomen amendementen nog verder is uitgebreid, blijven wij toch in beginsel van mening dat het aantal zaken waarover advies gevraagd moet worden in de praktijk niet zo groot zal zijn dat daardoor overbelasting van de betrokken concernbestuurders zal optreden. Verder willen wij nog het volgende onder de aandacht brengen. Bij concerns kan in het algemeen niet zo eenvoudig worden aangegeven waar de beslissingsbevoegdheid ligt. Enerzijds bestaan er aanzienlijke verschillen in organisatiestructuur tussen de verschillende concerns, waarbij de beslissingsbevoegdheden in meerdere of mindere mate gedecentraliseerd zijn, anderzijds zullen dikwijls niet alle beslissingen met betrekking tot de in artikel 25, eerste lid, bedoelde aangelegenheden in een concern op hetzelfde niveau worden opgenomen. Denkbaar is bijvoorbeeld, dat in een concern de besluiten van artikel 25, eerste lid, onder a tot en met f, worden genomen door de directie van de moedervennootschap en de besluiten van artikel 25, eerste lid, onder g, h en i, door de directie van de dochtervennootschap.

Worden besluiten waarover de ondernemingsraad ingevolge artikel 25, eerste lid, advies dient te brengen, in feite genomen door de directie van de moedervennootschap, dan dienen de bestuurders van de moedervennootschap in de overlegvergadering met de ondernemingsraad van de dochtervennootschap persoonlijk aanwezig te zijn.

Worden deze besluiten op een lager niveau genomen en goedgekeurd, dan geldt in beginsel uiteraard dezelfde verplichting, maar de directie van de moederverenootschap kan zich dan in de overlegvergadering met de ondernemingsraad van de dochterverenootschap laten vertegenwoordigen (artikel 24, tweede lid, tweede volzin). Wanneer bijvoorbeeld de directie van een dochterverenootschap een bepaalde belangrijke investeringsbeslissing wil nemen en daarvoor alleen de goedkeuring van de divisiedirectie behoeft, zodat de moederverenootschap met deze beslissing geen enkele bemoeienis heeft, dan ligt het voor de hand dat de directie van de moederverenootschap zich in de overlegvergadering met de ondernemingsraad van de dochterverenootschap laat vertegenwoordigen door de divisiedirectie.

Door de in artikel 24, tweede lid, opgenomen mogelijkheid voor de bestuurders van de moedermaatschappij om zich te laten vervangen door een of meer door hen aangewezen vertegenwoordigers kan derhalve bereikt worden, dat in de overlegvergadering met de ondernemingsraad van de dochterverenootschap steeds die concernfunctionarissen aanwezig zijn die ten aanzien van de te bespreken aangelegenheid de beslissingsbevoegdheid bezitten, of die, wanneer de directie van de dochterverenootschap zelf beslissingsbevoegd is, dat besluit moeten goedkeuren. Van een te zware belasting van de bestuurders van de moederverenootschap behoeft derhalve ook uit dezen hoofde geen sprake te zijn. Van een te zware belasting van andere met beslissings- of goedkeuringsbevoegdheid belaste concernfunctionarissen behoeft evenmin sprake te zijn, omdat de bevoegdheden ten aanzien van de onderscheiden besluiten van artikel 25, eerste lid, van de verschillende ondernemingen meestal ook door verschillende personen of organen in het concern zullen worden uitgeoefend. Voorts wijzen wij er nog op, dat de ondernemingsraad in een bepaald geval kan besluiten, dat aan de verschijnplicht geen toepassing behoeft te worden gegeven (artikel 24, tweede lid, vierde volzin). In het reglement van de ondernemingsraad te laten opnemen dat de verschijnplicht alleen geldt als de ondernemingsraad de wens daartoe uitdrukkelijk te kennen heeft gegeven, achten wij echter in strijd met de wet en dus niet geoorloofd. Dit zou neerkomen op het in het reglement overnemen van het door de Tweede Kamer verworpen amendement nr. 168.

5. Bijzondere bevoegdheden van de ondernemingsraad

Verplichte adviestaken

De leden van de fracties van het CDA en de VVD hebben enkele vragen gesteld omtrent de uitleg van de begrippen «het doen van een belangrijke investering ten behoeve van de onderneming» en «het aantrekken van een belangrijk krediet ten behoeve van de onderneming» in artikel 25, eerste lid, onder h en i, van het wetsontwerp. Zoals wij reeds in het algemeen gedeelte van deze memorie hebben gesteld, vallen investerings- en kredietactiviteiten, indien zij tot de normale bedrijfsuitoefening van een onderneming behoren en vrijwel dagelijks voorkomen niet onder de adviesbevoegdheid van de ondernemingsraad.

Aan de term «belangrijk» wordt echter door deze leden een te beperkte betekenis toegekend door deze term uitsluitend te relateren aan de sociale gevolgen en de werkgelegenheid van de onderneming. Ook besluiten zonder directe sociale gevolgen en die niet van directe en belangrijke betekenis zijn voor de werkgelegenheid van de onderneming kunnen wel degelijk «belangrijk» zijn in de zin van artikel 25. De in dit artikel aan de ondernemingsraad toegekende medezeggenschapsrechten strekken namelijk niet alleen ter behartiging van de eigen «werknemersbelangen», maar meer algemeen ter behartiging van het belang van de onderneming in al haar doelstellingen. Men kan bijvoorbeeld denken aan het kopen van het bedrijfspand, dat voordien gehuurd werd, of aan het afsluiten van een lening onder de voorwaarde van eigendomsoverdracht tot zekerheid van de gehele bedrijfsinventaris.

Zulke investeringen of kredieten behoeven geen invloed te hebben op de werkgelegenheid, maar kunnen niettemin als «belangrijk» voor het voortbestaan of het goed functioneren van de onderneming beschouwd worden. Wat als «belangrijk» moet worden beschouwd hangt dus af van de aard en de omvang van de activiteiten van de onderneming.

Onder artikel 25, eerste lid, onder i, valt alleen het aantrekken van een belangrijk krediet ten behoeve van de eigen onderneming en dus niet het verstrekken van leningen, het doen van beleggingen of het uitschrijven van emissies door banken of verzekeringsmaatschappijen ten behoeve van andere ondernemingen. De ondernemer die het krediet voor zijn onderneming aantrekt, behoeft wél het advies van zijn ondernemingsraad, de bank die de lening verstrekt niet. Evenmin zijn deze activiteiten van de bank een belangrijke investering ten behoeve van de bank: de bank legt hiermee immers geen gelden vast in duurzame bedrijfsmiddelen van het eigen bedrijf.

De leden van de fractie van het CDA hebben gevraagd, of bij een inkrimping die gepaard gaat met het vervallen van arbeidsplaatsen of met ontslagen, aansluiting gezocht zou kunnen worden bij de term «collectief» voor ontslagaanvragen bij het Gewestelijk Arbeidsbureau. Aangenomen dat de vraagstellers hierbij doelen op de Wet melding collectief ontslag, moet het antwoord ontkennend luiden. De «belangrijkheid» van een inkrimping is afhankelijk van de omvang en de aard van de activiteiten van de gehele onderneming en derhalve niet gekoppeld aan het aantal ontslagen, genoemd in de Wet melding collectief ontslag. Ook inkrimpingen die gepaard gaan met minder dan 20 ontslagen of vervallen arbeidsplaatsen kunnen wel degelijk «belangrijk» zijn in de zin van artikel 25, eerste lid, onder d.

Zoals uit het vorenstaande reeds kan blijken, zijn wij het met de leden van de VVD-fractie eens, dat institutionele beleggers en andere beleggingsinstellingen met hun normale bedrijfsactiviteiten geen investeringen ten behoeve van de (eigen) onderneming doen. Deze activiteiten zijn immers geen investeringen in bedrijfsmiddelen voor de onderneming zelf.

Internationale ondernemingen

De leden van de fractie van de VVD vragen waarom de «buitenland-clausule» in artikel 25, eerste lid, slot, beperkt is tot het onder b van dat artikel bepaalde en het onder j bepaalde, voor zover dit betrekking heeft op een aangelegenheid als bedoeld onder b.

In het algemeen geldt, dat de bevoegdheden van de ondernemingsraad betrekking hebben op de onderneming waarvoor de ondernemingsraad is ingesteld. Dat is het uitgangspunt van de wet, zoals het o.a. is uitgedrukt in de algemene overlegbevoegdheid van de ondernemingsraad in artikel 23, derde lid. De ondernemingsraad is dus in het algemeen niet ingesteld om overleg te voeren over een aangelegenheid die een andere onderneming betreft (al dan niet van dezelfde ondernemer of behorend tot hetzelfde concern). Aangezien de onderneming waarvoor de ondernemingsraad is ingesteld alleen een onderneming in Nederland kan zijn, bestaat aan de buitenland-clausule dus in het algemeen geen behoefte. Op de hoofdregel dat de ondernemingsraad zich dient te beperken tot de behandeling van aangelegenheden die de eigen onderneming betreffen, kent het wetsontwerp één belangrijke uitzondering: de adviesbevoegdheid over de onderwerpen, genoemd in artikel 25, eerste lid, onder b (en als uitloeiisel daarvan onder j: het verstrekken en formuleren van een adviesopdracht over een aangelegenheid als bedoeld onder b). Omdat deze adviesbevoegdheid besluiten met betrekking tot een andere onderneming betreft, leek het gewenst in het wetsontwerp een clausule op te nemen die deze bevoegdheid beperkt voor het geval het een andere onderneming betreft die in het buitenland is of wordt gevestigd en redelijkerwijs niet te verwachten is dat het voorgenomen besluit met name genoemde gevolgen zal hebben voor de Nederlandse onderneming.

Onjuist is dan ook de stelling van deze leden dat advies gevraagd moet worden over investeringen in het buitenland die voor de in Nederland werkzame werknemers geen gevolgen zullen hebben. Geschiedt de investering namelijk door middel van het vestigen van een andere onderneming, dan geldt de «buitenland-clausule». Gaat het om andere investeringen dan moet bezien worden of deze strekken ten behoeve van het functioneren van de Nederlandse arbeidsorganisatie. De ondernemer behoeft immers alleen advies te vragen over belangrijke investeringen ten behoeve van de betrokken onderneming. Daarbij hebben dan steeds ook de werknemers belang.

Evenzo achten wij onjuist de opvatting van deze leden, dat er op dit punt verschil zou bestaan tussen in Nederland gevestigde internationale ondernemingen naar gelang zij hun Nederlandse activiteiten wel of niet in één aparte Nederlandse onderneming (lees: rechtspersoon) hebben samengebracht. In beide gevallen geldt, dat de Wet op de ondernemingsraden slechts van toepassing is wanneer het betrokken besluit wordt genomen ten behoeve van een in Nederland werkzame arbeidsorganisatie. Het doet er daarbij niet toe of die onderneming door een afzonderlijke Nederlandse of zelfs buitenlandse rechtspersoon in stand wordt gehouden.

Voorts wijzen deze leden op de uitzonderingsbepalingen in de structuurwetgeving (artikelen 155 en 265 Boek 2 B.W.) voor dochtervennootschappen van internationale concerns ten aanzien van de benoeming van bestuurders en de vaststelling van de jaarrekening. Zij vrezen dat de Nederlandse directie, nu een vergelijkbare uitzondering in de Wet op de ondernemingsraden ontbreekt, tussen twee vuren komt te zitten, namelijk de buitenlandse hiërarchische «baas» aan de ene kant, die een bepaald besluit ook in Nederland wil doorvoeren, en de ondernemingsraad aan de andere kant, die om hem moverende redenen ten aanzien van dit besluit negatief adviseert. Wij onderkennen deze concernproblematiek. Het gaat daarbij om een afweging tussen enerzijds het belang van de concerttop om wanneer men dat wenst een uniform hiërarchisch bepaald concernbeleid te kunnen voeren en anderzijds het belang van de werknemers in dienst van een dochtervennootschap om hun medezeggenschapsrechten te kunnen uitoefenen. Die afweging kan per onderwerp tot een verschillend resultaat leiden, zoals uit de structuurwetgeving blijkt: de bevoegdheden van de artikelen 162 en 163, resp. 272 en 273 Boek 2 B.W. zijn bij internationale concerns wél aan de raad van commissarissen onttrokken, de bevoegdheden van artikel 164, resp. 274 Boek 2 B.W. echter niet.

Wij zijn van mening dat ten aanzien van de bevoegdheden, genoemd in de Wet op de ondernemingsraden, in het bijzonder in de artikelen 25 en 30 van deze wet, het belang van de werknemers van een dochtervennootschap in Nederland ten aanzien van het kunnen uitoefenen van hun adviesbevoegdheid zwaarder dient te wegen dan het belang van de concerttop bij het zonder inspraak van de werknemers kunnen doorvoeren van een uniform concernbeleid. Deze mening is gebaseerd op soortgelijke overwegingen als die welke ertoe geleid hebben om de goedkeuringsbevoegdheden van de raad van commissarissen in de structuurwetregeling (op grond van artikel 164, resp. 274 van Boek 2 B.W.) bij Nederlandse dochtervennootschappen van internationale concerns niet aan de moedermaatschappij maar aan de raad van commissarissen van de dochtervennootschap toe te kennen. De belangrijke financieel-economische besluiten waaromtrent in artikel 25, eerste lid, onder a tot en met h, van de Wet op de ondernemingsraden aan de ondernemingsraad een adviesbevoegdheid is toegekend, zijn immers tot op grote hoogte vergelijkbaar met de besluiten, genoemd in artikel 164, resp. 274 van Boek 2 B.W., die aan de goedkeuring van de raad van commissarissen zijn onderworpen. Bovendien gaat het in de artikelen 25 en 30 van de Wet op de ondernemingsraden slechts om *adviesbevoegdheden* van de ondernemingsraad. Wanneer het concernbeleid door het volgen van het advies van de ondernemingsraad in gevaar zou komen, kan de concerttop gemotiveerd van dat advies afwijken.

De ondernemingsraad kan zich in dat geval nog slechts voor een marginale toetsing van het betrokken besluit tot de ondernemingskamer van het gerechtshof in Amsterdam wenden, die dan zal moeten beslissen of de ondernemer (d.w.z. de Nederlandse dochtervennootschap) bij de afweging van alle betrokken belangen in redelijkheid meer gewicht had mogen toekennen aan het uniforme concernbeleid dan aan het advies van de Nederlandse ondernemingsraad. Ten aanzien van een besluit tot benoeming of ontslag van een bestuurder heeft de ondernemingsraad deze beroepsmogelijkheid niet. Wij vestigen er nog eens de aandacht op, dat het advies altijd gevraagd moet worden door tussenkomst van de bestuurder van de Nederlandse onderneming, ook als het besluit in feite wordt genomen door de buitenlandse moedermaatschappij. Deze moedermaatschappij neemt het besluit nl. in haar hoedanigheid van grootste aandeelhoudster van de Nederlandse dochtervennootschap. De bestuurder van de dochtervennootschap dient het advies dan uiteraard door te zenden naar de moedermaatschappij. Overigens wijzen wij er nog eens op dat de organisatiestructuur van concerns sterk kan verschillen. Enerzijds bestaan er strikt gecentraliseerde concerns in die zin dat alle beslissingsmacht in handen van de moedermaatschappij ligt en de dochters – hoewel juridisch zelfstandig – economisch niet anders optreden dan als «filialen» van de moeder, anderzijds zijn er sterk gedecentraliseerde concerns, waarbij de dochters geheel of nagenoeg geheel autonoom optreden, terwijl de moeder nog slechts een coördinerende functie vervult, met tussen deze beide uitersten allerlei tussenvormen.

In het algemeen levert de gebondenheid van dochterondernemingen van buitenlandse concerns aan de Nederlandse wetgeving echter geen grote problemen op, ook niet in gevallen waarin de betrokken concerns sterk centraal geleid worden, zodat het in feite de buitenlandse moederondernemingen zijn die bij hun beslissingen met de Nederlandse wetgeving geconfronteerd worden.

Wij zijn er dan ook geenszins bevreesd voor, dat Nederland als vestigingsplaats voor dochters van internationale concerns minder aantrekkelijk zou worden door de adviesbevoegdheden van de ondernemingsraad, genoemd in de artikelen 25 en 30 van het wetsontwerp.

Op de vraag van het lid van de fractie van het GPV antwoorden wij niet de mening te delen van de gezamenlijke buitenlandse Kamers van Koophandel, dat het adviesrecht van de ondernemingsraad met betrekking tot de benoeming of het ontslag van de bestuurder van de onderneming in strijd zou zijn met de in de structuurwetgeving gemaakte uitzondering voor de benoeming van bestuurders van in ons land gevestigde dochterondernemingen van internationale concerns (artikelen 155 en 265 Boek 2 B.W.). Ook de moedervennootschap kan ons inziens zeer goed haar voordeel doen met het advies van de ondernemingsraad. Overigens wijzen wij er op, dat de begrippen «bestuurder van de vennootschap» en «bestuurder van de onderneming» niet identiek zijn. Zij dekken elkaar niet altijd en met name veelal niet bij de door dit lid bedoelde internationale concerns. Het is in zijn algemeenheid dan ook niet waar, dat de bevoegdheid tot het benoemen van bestuurders van Nederlandse ondernemingen van internationale concerns altijd uitsluitend bij de aandeelhouders berust. Of dit het geval is, zal ook afhangen van de vraag, of en in hoeverre de organisatiestructuur van het concern gedecentraliseerd is.

Voorts memoreerde het lid van de GPV-fractie de kritiek die door de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden op het wetsontwerp is geuit, ten aanzien van de uitgebreide adviesrechten van de ondernemingsraad en de opschortingstermijn van een maand die de veelal noodzakelijke snelle besluitvorming en de gewenste slagvaardigheid van de ondernemer zouden kunnen bemoeilijken. Wij delen deze kritiek van de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden niet. Zij heeft betrekking op de belangrijke economische beslissingen, genoemd in artikel 25 van het wetsontwerp. Alvorens dergelijke beslissingen voor te stellen zal de ondernemingsleiding zich in de

regel door haar eigen staffunctionarissen zo goed mogelijk laten voorlichten. Deze voorbereiding van de besluitvorming door de ondernemingsleiding zal, afhankelijk van het voorgestelde besluit, veelal enige tijd kosten. Het verdient aanbeveling, dat de ondernemingsraad zo vroeg mogelijk tijdens deze voorbereidende fase wordt geïnformeerd, opdat reeds bij de voorbereiding van het besluit met de opvattingen van de ondernemingsraad rekening kan worden gehouden. Wanneer de informatie aan de ondernemingsraad van het begin af aan zo volledig mogelijk is geweest en de ondernemingsraad ook daadwerkelijk bij de voorbereiding van het voorstel betrokken is geweest, zal het uitbrengen van het advies door de ondernemingsraad niet veel extra tijd behoeven te kosten. Vertraging in de uitvoering van een besluit ten gevolge van de opschortingstermijn van een maand kan zich ook naar ons oordeel voordoen. Wij menen echter dat de ondernemersbesluiten waarop het adviesrecht van de ondernemingsraad betrekking heeft niet altijd zo snel uitgevoerd behoeven te worden als wel eens van werkgeverszijde wordt gesuggereerd. In veel gevallen zal de ondernemingsleiding, zeker bij belangrijke besluiten, het besluitvormingsproces zódanig plannen, dat er tussen het nemen van het besluit en de uitvoering ervan voldoende tijd is voor de voorbereiding op de uitvoering. In die gevallen zal de opschortingsperiode dus geen vertraging in de uitvoering van het besluit ten gevolge hebben. De ondernemingsleiding zal er dus verstandig aan doen om bij haar planning van het besluitvormingsproces zowel met de advisering door de ondernemingsraad als met de opschortingsperiode rekening te houden. Wij zien wel in, dat een zodanige planning niet altijd mogelijk zal zijn, maar achten ook dan de vertraging in de uitvoering aanvaardbaar. De betekenis van de opschortingstermijn is immers, dat de ondernemingsraad zich binnen die termijn over het instellen van beroep kan beraden en het beroep kan instellen zonder dat de ondernemer intussen het besluit mag uitvoeren. De opschortingstermijn moet dus beschouwd worden in samenhang met het beroepsrecht van de ondernemingsraad. Deze kan van de opschortingstermijn afstand doen, hetgeen voor de hand ligt wanneer hij niet overweegt om beroep in te stellen. Wil het beroepsrecht van de ondernemingsraad echter effect kunnen sorteren, dan is opschorting van het besluit van de ondernemer totdat de rechter een (voorlopige) voorziening heeft getroffen zeer gewenst, opdat niet óf de ondernemingsraad voor een voldongen feit wordt geplaatst (b.v. doordat derden al rechten hebben verworven), óf de ondernemer genoodzaakt wordt reeds uitgevoerde besluiten alsnog ongedaan te maken (b.v. een reeds tot stand gebrachte reorganisatie van de onderneming). Daarom is een handhaving van de bestaande toestand door de opschorting van het besluit van de ondernemer tijdens die onzekere periode onzes inziens in het belang van zowel de ondernemingsraad als de ondernemer, ook al kan dat wel eens tot vertraging in de uitvoering van een besluit leiden. Zodra de ondernemingsraad heeft besloten om geen beroep in te stellen tegen het besluit van de ondernemer, vervalt de zin van de opschortingstermijn en zal de ondernemingsraad – naar mag worden verwacht – dus aan de ondernemer te kennen geven dat de opschortingstermijn verder vervalt. Zou een ondernemingsraad hoewel hij geen beroep wil instellen, tòch aanspraak willen maken op een opschortingstermijn van een maand, dan lijkt dat ons onredelijk.

Beroepsmogelijkheden

De leden van de fractie van de PvdA hebben gevraagd, welke betekenis de rechter bij de toepassing van artikel 26 moet hechten aan verplichtingen jegens derden die de ondernemer is aangegaan. In antwoord hierop delen wij mee, dat de rechter moet beoordelen of de ondernemer bij afweging van de betrokken belangen al dan niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen. De rechter moet dus een oordeel uitspreken over de redelijkheid van het besluit van de ondernemer.

Bij het nemen van zijn besluit gaat de ondernemer echter nog geen verplichtingen jegens derden aan. Bij het rechterlijk oordeel over de redelijkheid van het besluit van de ondernemer kunnen latere eventueel door de ondernemer jegens derden aangegane verplichtingen dus niet meetellen. Anders ligt het bij de door de rechter te treffen (voorlopige) voorzieningen. Ten tijde van de (voorlopige) uitspraak van de rechter kan het besluit van de ondernemer geheel of ten dele zijn uitgevoerd en kunnen derhalve verplichtingen jegens derden zijn aangegaan, waaraan derden bepaalde rechten kunnen ontlenen. Deze rechten van derden kan de ondernemingskamer echter in zijn (tussen)beschikking niet aantasten, op grond van het bepaalde in artikel 26, vijfde lid, laatste volzin. Bij zijn uitspraak weegt de rechter verplichtingen van de ondernemer jegens derden dus niet mee voor zover het betreft zijn oordeel over de redelijkheid van het besluit van de ondernemer, maar hij houdt er wel rekening mee bij de (voorlopige) voorzieningen die hij treft.

Deze leden vragen voorts, of de ondernemingsraad een derde-contractant in rechte zou kunnen aanspreken op grond van het uitlokken van de uitvoering van een kennelijk onredelijk besluit. Daarbij doet zich in de eerste plaats de vraag voor, of de rechter de ondernemingsraad al dan niet ontvankelijk zal verklaren. Die vraag is niet eenvoudig te beantwoorden. Enerzijds beschouwt de Wet op de ondernemingsraden de ondernemingsraad als een intern orgaan van de onderneming, dat geen rechtshandelingen kan aangaan met derden buiten de onderneming. Op grond van de Wet op de ondernemingsraden kan de ondernemingsraad als eisende of verzoekende partij dan ook slechts procederen tegen de ondernemer. Anderzijds is er in de rechtspraak een ontwikkeling gaande die ruimere mogelijkheden biedt voor groepen van personen om in rechte op te treden. Van die ontwikkeling zou eventueel ook de ondernemingsraad als vertegenwoordiger van de collectiviteit van de werknemers in de onderneming kunnen profiteren. Daarbij maakt het wellicht nog verschil of de ondernemingsraad in een kort geding-procedure een gebod of verbod van een bepaalde uitvoeringshandeling vordert, dan wel in een bodemprocedure schadevergoeding van de derde-contractant vordert. Deze laatste procedure lijkt ons wel bijzonder moeilijk. Aan wie zou de derde-contractant immers, wanneer hij door de rechter veroordeeld wordt, de schadevergoeding moeten betalen: aan de ondernemingsraad, aan de leden van de ondernemingsraad, aan alle werknemers, of aan de ondernemer?

Wanneer de rechter de ondernemingsraad ontvankelijk zou verklaren, doet zich de vraag voor of de vordering kan worden toegewezen. Bij een actie uit onrechtmatige daad moet schuld van de derde-contractant worden bewezen. Daarvoor lijkt ons onvoldoende, dat de ondernemingsraad de derde-contractant heeft gewezen op een naar zijn mening kennelijk onredelijk besluit van de ondernemer. De derde kan immers niet weten en behoeft ook niet te weten, of dit subjectieve oordeel van de ondernemingsraad door de ondernemingskamer zal worden overgenomen. Alleen wanneer de contractssluiting plaats vindt binnen de opschortingstermijn of in strijd met een door de ondernemingskamer getroffen (voorlopige) voorziening en de derde-contractant daarvan op de hoogte was of dit had behoren te weten, heeft de actie van de ondernemingsraad onzes inziens kans van slagen. In die gevallen pleegt de ondernemer immers een economisch delict en kan de derde-contractant onzes inziens, wanneer hij willens en wetens van deze overtreding profiteert of deze zelfs uitlokt, uit onrechtmatige daad worden aangesproken.

Wij achten het echter meer in overeenstemming met het stelsel van de wet dat de ondernemingsraad, wanneer de uitvoering dreigt van een kennelijk onredelijk besluit door het afsluiten van een contract met een derde, niet de derde maar de ondernemer in rechte aanspreekt. Op grond van artikel 26 kan de ondernemingsraad aan de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam verzoeken om bij wijze van voorlopige voorziening de ondernemer te verbieden een overeenkomst te sluiten met de derde. In geval van grote spoed kan de ondernemingsraad onzes inziens een zelfde verzoek ook

doen in een kort geding-procedure tegen de ondernemer bij de President van de rechtbank, zulks in afwachting van het treffen van (voorlopige) voorzieningen door de ondernemingskamer. Mogelijk kan de ondernemingsraad zelfs beide contractspartijen in kort geding dagvaarden.

De leden van de fractie van de VVD hebben gevraagd, of bij de beoordeling van de redelijkheid van de belangenafweging in het geval van een dochteronderneming van een internationaal concern tevens rekening moet worden gehouden met de afhankelijkheid van de dochter ten opzichte van de internationale moeder. Het algemene concernbeleid zal bij dochterondernemingen veelal één van de belangen zijn die bij het nemen van het besluit in de afweging moet worden betrokken. Hoe zwaar dat belang in het geheel van de belangenafweging moet wegen, zal van geval tot geval verschillen. In het algemeen kan niet gezegd worden, dat het concernbelang altijd het zwaarst zou moeten wegen. De rechter zal per geval moeten beslissen of de dochteronderneming het concernbelang redelijk heeft afgewogen tegen alle andere betrokken belangen.

De leden van de CDA-fractie trekken uit de juiste opvatting dat het beroepsrecht een aanvulling is op het adviesrecht van de ondernemingsraad op grond van artikel 25, onzes inziens ten onrechte de conclusie dat beroep alleen kan worden ingesteld nadat de ondernemingsraad een advies heeft uitgebracht. Die conclusie zou tot de onaanvaardbare consequentie leiden, dat de ondernemer de ondernemingsraad zijn beroepsmogelijkheid op de ondernemingskamer zou kunnen onthouden door hem geen advies te vragen over een voorgenomen besluit als bedoeld in artikel 25. In dat geval zou de ondernemingsraad zich uitsluitend tot de kantonrechter kunnen wenden op grond van artikel 36, tweede lid, met het verzoek om de ondernemer alsnog te verplichten het advies van de ondernemingsraad te vragen. Dat advies zou dan als mosterd na de maaltijd kunnen komen, omdat de ondernemer intussen zijn besluit zou kunnen hebben genomen en uitgevoerd. Aangezien uit de vraagstelling blijkt, dat omtrent de verhouding tussen de artikelen 26, eerste lid, en 36, zesde lid, onduidelijkheid is ontstaan, mede ten gevolge van het aannemen van het amendement-Van Dis op artikel 26, eerste lid, door de Tweede Kamer, willen wij onze visie op deze aangelegenheid in samenhang met de werking van de opschortingstermijn hierbij nog eens uiteenzetten.

Artikel 25 schetst in de leden 1 tot en met 5 van dit artikel de gang van zaken, zoals deze volgens de wet dient plaats te vinden bij het vragen van advies en het nemen van een besluit door de ondernemer. Deze regeling sluit echter uiteraard niet uit dat een ondernemer ook zonder advies van de ondernemingsraad besluiten als bedoeld in dit artikel kan nemen. Dat kan zich voordoen wanneer de ondernemer in strijd met zijn wettelijke verplichting de ondernemingsraad niet in de gelegenheid stelt om advies uit te brengen, maar ook wanneer de ondernemingsraad, hoewel om advies gevraagd, geen advies uitbrengt. In beide gevallen is de ondernemer toch gebonden aan de opschortingstermijn van artikel 25, zesde lid: zijn besluit stemt immers niet overeen met het advies van de ondernemingsraad, want er is geen advies van de ondernemingsraad. Dit standpunt stemt overeen met hetgeen door de vorige Regering is gesteld in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (blz. 47, eerste volle alinea) en in de nota naar aanleiding van het eindverslag van de Tweede Kamer (blz. 12 onder artikel 25, vijfde lid). In deze beide gevallen kan de ondernemingsraad dus ook beroep instellen bij de ondernemingskamer. De verwijzing in artikel 26, eerste lid, naar «een besluit van de ondernemer als bedoeld in artikel 25, vijfde lid», die ook voorkwam in het Nader gewijzigd ontwerp van wet van de Regering (tweede kamerstuk nr. 108), is niet bedoeld als verwijzing naar ondernemersbesluiten die genomen zijn na inachtneming van de wettelijk voorgeschreven adviesprocedure, maar is bedoeld als verwijzing naar alle ondernemersbesluiten over de in artikel 25, eerste lid, genoemde onderwerpen, onafhankelijk van

de vraag of de wettelijk voorgeschreven adviesprocedure al dan niet in acht is genomen. Ook wanneer de ondernemingsraad geen advies heeft uitgebracht, kan hij derhalve beroep instellen bij de ondernemingskamer op grond van artikel 26, eerste lid: het besluit is immers niet in overeenstemming met het advies van de ondernemingsraad, want er is geen advies van de ondernemingsraad. De werking van het beroepsrecht is na het aannemen van het amendement-Van Dis overigens iets ruimer dan de werking van de opschortingstermijn: een besluit dat overeenstemt met het advies van de ondernemingsraad valt niet onder de werking van de opschortingstermijn, maar er kan in bepaalde gevallen wel beroep tegen worden ingesteld, nl. wanneer bepaalde nieuwe feiten of omstandigheden bekend zijn geworden.

In het geval dat de ondernemer in strijd met zijn wettelijke verplichting na laat de ondernemingsraad in de gelegenheid te stellen om advies uit te brengen, kan de ondernemingsraad zich echter ook op grond van artikel 36, tweede lid, tweede volzin, tot de kantonrechter wenden en van de ondernemer de naleving vorderen van zijn wettelijke verplichting om advies te vragen. In dat geval kan zich derhalve een samenloop voordoen van twee verschillende procedures, nl. van de beroepsrechtprocedure op grond van artikel 26 en van de procedure tot naleving van de wet op grond van artikel 36. Om deze samenloop te voorkomen is artikel 36, zesde lid, in het wetsontwerp opgenomen, welke bepaling in de loop van de parlementaire behandeling op dit punt niet is gewijzigd. Voor de uitleg van deze bepaling verwijzen wij naar de memorie van toelichting (blz. 52 onderaan en blz. 53 bovenaan). Uit de handhaving van deze bepaling, ook na de aanneming van het amendement-Van Dis, blijkt te meer dat beroep tegen een besluit van de ondernemer als bedoeld in artikel 25 zonder advies van de ondernemingsraad mogelijk is.

Er is overigens een aanzienlijk verschil tussen de beroepsrechtprocedure bij de ondernemingskamer en de procedure ingevolge artikel 36 bij de kantonrechter. De ondernemingskamer oordeelt over het materiële besluit van de ondernemer en toetst of de ondernemer bij afweging van de betrokken belangen *in redelijkheid tot dit besluit had kunnen komen*. Daarbij kan hij eventueel het achterwege laten van het advies-vragen door de ondernemer (maar ook het niet willen uitbrengen van een advies door de ondernemingsraad) mede in zijn oordeel betrekken. De kantonrechter oordeelt uitsluitend over de naleving van de wet, d.w.z. over de vraag of de ondernemer al dan niet advies had moeten vragen. Daarom heeft de procedure bij de ondernemingskamer ook voorrang boven de procedure bij de kantonrechter.

Instemming van de ondernemingsraad met besluiten

Onder de werking van artikel 27 vallen alleen besluiten van algemene strekking, d.w.z. regelingen die betrekking hebben op het gehele personeel of op een of meer groepen daarvan, dus geen besluiten ten aanzien van individuele werknemers. Ook elke wijziging van zo'n regeling is aan het instemmingsrecht van de ondernemingsraad onderworpen. Daarbij doet echter niet ter zake of de voorgestelde wijziging de regeling inhoudelijk wezenlijk verandert: ook geringe wijzigingen behoeven de instemming van de ondernemingsraad. De ondernemingsraad dient immers zelfstandig te kunnen beoordelen, of hij de voorgestelde wijziging van ondergeschikte betekenis of van meer wezenlijke betekenis acht. In het eerste geval zal de ondernemingsraad waarschijnlijk zonder problemen zijn instemming geven. Als de ondernemingsraad dat wenst, kan de kwestie tijdens één overlegvergadering geheel worden afgehandeld, zodat geen onnodige belasting voor de onderneming hoeft te ontstaan.

Door het aannemen van amendement nr. 169 op artikel 27, eerste lid, onder b, is in het wetsontwerp een beperking aangebracht op de instemmingsbevoegdheden van de ondernemingsraad in vergelijking met de huidige wet. Wij zijn het eens met de conclusies die de Adviescommissie voor Pensioenen van de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden in haar bericht op

no. 813 dd. 5 oktober 1978 ten aanzien van deze kwestie trekt. De instemming van de ondernemingsraad is voortaan dus niet meer nodig voor besluiten van de ondernemer met betrekking tot de vaststelling, wijziging of intrekking van een pensioenregeling, wanneer deze is ondergebracht bij een ondernemingspensioenfonds of een bedrijfstakpensioenfonds. Wanneer de pensioenen echter door middel van verzekeringsovereenkomsten zijn ondergebracht bij levensverzekeringsmaatschappijen, is voor de vaststelling, wijziging of intrekking van de daarop betrekking hebbende regeling door de ondernemer wèl de instemming van de ondernemingsraad vereist. Wanneer het ondernemingspensioenfonds het uit de aangegane verplichtingen voortvloeiende risico door het sluiten van verzekeringsovereenkomsten heeft herverzekerd bij een levensverzekeringsmaatschappij, is dat een besluit van het pensioenfonds en niet een besluit van de ondernemer. Zulke besluiten vallen derhalve nòch volgens de huidige wet, nòch volgens het wetsontwerp onder het instemmingsrecht van de ondernemingsraad.

De leden van de fractie van de VVD vragen voorts wat wordt bedoeld met «beloningssysteem» in artikel 27, eerste lid, onder d.

Zoals in de memorie van toelichting (blz. 44) is gesteld, is daarbij niet de hoogte van de beloning zelf in het geding. Wij menen dan ook, dat dit onderwerp niet onder de primaire arbeidsvoorwaarden valt. Een beloningssysteem is een systeem volgens hetwelk beloningen worden berekend en aan bepaalde functies worden toegekend; het heeft betrekking op de onderlinge rangorde van de beloningen (bij voorbeeld door indeling in loongroepen of salarisschalen). Provisieregelingen en prestatietoelagen hebben in het algemeen wèl betrekking op de hoogte van de beloning, en vallen dan onder de primaire arbeidsvoorwaarden en dus niet onder het instemmingsrecht van de ondernemingsraad.

Discriminatie

Dezelfde leden vragen, of de bepaling van artikel 28, derde lid, o.a. inhoudende dat de ondernemingsraad in het algemeen waakt tegen discriminatie in de onderneming, niet in strijd is met artikel 9, tweedelid, dat twee verschillende procedures bevat voor het indienen van kandidatenlijsten door vakorganisaties en door werknemers die geen lid zijn van een vakorganisatie die een kandidatenlijst heeft ingediend. Wanneer wij onder «discriminatie» verstaan: «een verwerpende of afkeurende onderscheiding», dan is ons inziens duidelijk dat het bestaan van twee weliswaar verschillende, maar overigens volstrekt gelijkwaardige procedures voor het indienen van kandidatenlijsten niet als discriminatie beschouwd kan worden. Het verschil tussen deze beide kandidaatstellingsprocedures hangt samen met het feit dat voor de leden van een vakorganisatie in de plaats van hun individuele recht om een kandidatenlijst (mede) in te dienen het recht komt van hun vakorganisatie om een kandidatenlijst in te dienen.

Advies over benoemen en ontslaan van bestuurders

Aan de leden van de fractie van de PPR antwoorden wij dat de woorden «van wezenlijke invloed» in artikel 30, tweede lid, dezelfde betekenis hebben als in artikel 25, tweede lid. Voor de betekenis van deze woorden verwijzen wij naar de memorie van toelichting (blz. 38, onder: Artikel 25, tweede lid). Met de bepaling wordt beoogd te bevorderen dat de ondernemingsraad in een zo vroeg mogelijk stadium wordt geraadpleegd. Bij een benoeming kan het derhalve zinvol zijn om de ondernemingsraad bij een sollicitatieprocedure in te schakelen of om het advies van de ondernemingsraad te vragen over algemene aan de kandidaten te stellen eisen, een zgn. profielschets. Hoe eerder de ondernemingsraad in verband met de vervulling van een vacature is geraadpleegd, des te waardevoller zal het advies van de ondernemingsraad voor de ondernemer kunnen zijn. In geval van ontslag van een bestuur-

der moet het advies aan de ondernemingsraad worden gevraagd op een zodanig tijdstip, dat de ondernemingsraad zijn advies kan uitbrengen voordat het ontslagbesluit genomen wordt.

Het van overeenkomstige toepassing zijn van artikel 25, vierde lid, op een adviesaanvraag aan de ondernemingsraad met betrekking tot de benoeming of het ontslag van een bestuurder betekent, dat over deze aangelegenheid tenminste éénmaal overleg moet worden gepleegd in een overlegvergadering. Daarbij kan de bestuurder zich ook buiten het geval van verhindering ten aanzien van dit onderwerp laten vervangen door een medebestuurder, een commissaris (bij een vereniging of stichting: een bestuurslid) of een werknemer (artikel 23, zesde lid). Het ligt voor de hand dat de bestuurder zich zal laten vervangen, indien zijn eigen ontslag in die overlegvergadering aan de orde is. Bovendien is artikel 24, tweede lid, van overeenkomstige toepassing, hetgeen betekent dat een of meer commissarissen (bij een vereniging of stichting: bestuursleden) bij die overlegvergadering aanwezig moeten zijn, tenzij de ondernemingsraad daarop geen prijs stelt.

6. Het verstrekken van gegevens aan de ondernemingsraad

Het lid van de fractie van het GPV is van mening, dat de voorschriften van hoofdstuk IV B een enorme papierstroom ten gevolge kunnen hebben en vraagt onze mening over de klachten van ondernemingsraadleden over een papierlawine. Wij hebben wel klachten gehoord over de veelheid van informatie die aan de ondernemingsraad moet worden verstrekt, maar deze klachten zijn – voor zover ons bekend – alle afkomstig van werkgeverszijde (zie bij voorbeeld het adres van de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden 20 november 1978). Nòch van de werknemersorganisaties, nòch van ondernemingsraden hebben wij deze klacht vernomen. Integendeel, wij hebben van deze zijden steeds verzoeken om meer en uitvoeriger informatie gehoord. Het eerste lid van artikel 31 geeft de ondernemingsraad steeds de gelegenheid om de (aanvullende) informatie van de ondernemer te vragen die hij voor de vervulling van zijn taak nodig heeft. Daarnaast is het de taak van de ondernemer om de ondernemingsraad, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling in de overlegvergadering, steeds door een optimale informatie een zo goed mogelijk inzicht te verschaffen in de te behandelen onderwerpen. Wij zijn dan ook niet bang, dat de ondernemingsraad standpunten zal innemen en naar buiten brengen die op een onvolledige informatie zijn gebaseerd. Het wetsontwerp biedt enerzijds aan de ondernemingsraad de mogelijkheid om de voor hem noodzakelijke informatie te vragen en anderzijds aan de ondernemer de mogelijkheid om alle door hem wenselijk geachte informatie aan de ondernemingsraad te verstrekken. Deze procedure achten wij optimaal voor een goede besluitvorming door de ondernemingsraad, en een goed functionerende ondernemingsraad achten wij van groot belang voor een goede gang van de besluitvorming in de onderneming.

Wanneer een commissaris bezwaar zou hebben tegen het verstrekken van zijn privé-adres, dan kan, zo antwoorden wij de leden van de fractie van de VVD, eventueel met de opgave van een zakelijk adres worden volstaan. Essentieel is, dat hij op enig adres voor de ondernemingsraad bereikbaar is. De leden van de fractie van de VVD vragen verder naar de betekenis van de woorden «of een deel daarvan» in artikel 31a, derde lid, eerste volzin. Deze woorden zijn inderdaad ten onrechte in de tekst van het wetsontwerp blijven staan na het aannemen door de Tweede Kamer van het amendement-Jansen (nr. 119) op artikel 31a, tweede lid. De woorden hebben thans geen praktische betekenis meer. Zij schaden echter evenmin.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van het CDA delen wij mee, dat uit het uitblijven van bedenkingen van de kant van de ondernemingsraad bij de bespreking van door de ondernemer verstrekte, op de toekomst gerichte, informatie – zoals investeringsplannen, meerjarenplannen, begroting en plannen met betrekking tot het te voeren sociale beleid –

geenszins kan of mag worden afgeleid dat de ondernemingsraad over die plannen positief zou hebben geadviseerd of daarmee zou hebben ingestemd. Te allen tijde moet over ieder concreet voorstel als bedoeld in artikel 25 het advies van de ondernemingsraad worden gevraagd, ook al zou dat voorstel – in het kader van een bespreking van de toekomstplannen – al eerder aan de orde zijn gesteld. Hetzelfde geldt uiteraard voor de aangelegenheden, bedoeld in artikel 27.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van de PvdA naar de verhouding tussen de bepalingen van artikel 25, eerste lid, onder j, en artikel 31c delen wij het volgende mee. Wanneer de ondernemer aan een deskundige buiten de onderneming – bij voorbeeld een organisatiebureau – een adviesopdracht wil verstrekken betreffende een of meer van de ingrijpende economische besluiten, genoemd in artikel 25, eerste lid, onder a tot en met i, dan is hij gehouden over het verstrekken en het formuleren van die adviesopdracht eerst het advies van de ondernemingsraad te vragen (artikel 25, eerste lid, onder j). Wanneer de ondernemer echter aan een deskundige buiten de onderneming een adviesopdracht wil verstrekken die alleen betrekking heeft op een of meer van de sociale besluiten, genoemd in artikel 27, eerste lid, dan kan hij volstaan met de ondernemingsraad daarvan mededeling te doen (artikel 31c). Voor deze laatste adviesopdrachten kan met een lichtere procedure worden volstaan, omdat de ondernemingsraad, wanneer de ondernemer na het uitgebrachte deskundigenadvies met een concreet voorstel komt, daaraan toch nog zijn instemming moet geven. Hij heeft hier dus sterkere beïnvloedingsmogelijkheden dan ten aanzien van de onderwerpen van artikel 25, waarbij hij slechts een adviesrecht heeft. Het spreekt vanzelf, dat wanneer een adviesopdracht zowel betrekking heeft op een of meer onderwerpen van artikel 25 als op een of meer onderwerpen van artikel 27, die adviesopdracht onder artikel 25, eerste lid, onder j, valt en de ondernemingsraad derhalve zowel over het verstrekken als over het formuleren van die adviesopdracht dient te adviseren.

7. Bestaande ondernemingsraden

In antwoord op een vraag van de leden van de fractie van de VVD delen wij mee, dat artikel III de overgangsbepalingen bevat die verband houden met de inwerkingtreding van het onderhavige wetsontwerp. Het in de huidige wet opgenomen artikel 50 heeft betrekking op de overgang van de Wet op de Ondernemingsraden van 1950 naar de huidige wet van 1971, en is derhalve thans uitgewerkt.

Ingevolge artikel III, eerste lid, eerste volzin, vormen de gekozen leden van de thans bestaande ondernemingsraden op het tijdstip van inwerkingtreding van het wetsontwerp te zamen een bevoegde ondernemingsraad in de zin van het wetsontwerp. Dat geldt ook voor de gekozen leden van ondernemingsraden die (op grond van het thans bestaande artikel 2, derde lid) zijn ingesteld voor onderdelen van een onderneming in verschillende gemeenten. De bepaling van artikel 2, derde lid, vervalt echter in de wet. Dat betekent dat er na de beëindiging van de zittingsperiode van deze ondernemingsraden niet zonder meer voor de betrokken onderdelen een nieuwe, bevoegde ondernemingsraad kan gaan optreden. Deze onderdelen hebben immers door het vervallen van artikel 2, derde lid, hun status van onderneming in de zin van de wet verloren, en zij kunnen derhalve geen eigen ondernemingsraad meer hebben.

Wanneer de betrokken ondernemer of de betrokken werknemers echter van mening zijn dat het wenselijk is dat voor een bedoeld onderdeel een afzonderlijke ondernemingsraad moet blijven bestaan, kunnen zij zich tot de bevoegde bedrijfscommissie wenden, met het verzoek het betrokken onderdeel als onderneming in de zin der wet aan te merken. Volgens artikel 1, zesde lid, van het wetsontwerp, dat strekt ter vervanging van artikel 2, vierde lid, van de huidige wet, kan de bedrijfscommissie nl. een of meer onderde-

len van een onderneming afsplitsen en als een zelfstandige onderneming aanmerken, indien dit haar voor een goede toepassing van de wet wenselijk voorkomt. Van deze bepaling kan zowel gebruik gemaakt worden voor onderdelen van een onderneming die in dezelfde gemeente gelegen zijn, als voor onderdelen die in verschillende gemeenten gelegen zijn. Het is immers de bedoeling van de wetwijziging, dat de afsplitsing van de laatstbedoelde onderdelen geen automatisme meer is, maar dat de bedrijfscommissies hun oordeel geven over de wenselijkheid van de afsplitsing.

De Minister van Sociale Zaken,
W. Albeda

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

De Minister van Economische Zaken a.i.,
F. H. J. J. Andriessen